

Nüzhet Toydemir Gökdoğan

(1910-2003)

Türk Matematik Derneği kurucularından Prof. Dr. Nüzhet Gökdoğan 24 Nisan 2003'te 93 yaşında, üretken ve verimli bir yaşamdan sonra vefat etmiştir. Hepimizin başı sağolsun. MD

14 Ağustos 1910'da İstanbul'da dünyaya geldi. Babası Atatürk'ün silah arkadaşlarından Tümgeneral Zihni Toydemir'dir.

İlköğrenimini Bezm-i Alem ve Şişli Terakki Lisesi'nde, ortaöğrenimini Erenköy Kız Lisesi Fen Şubesi'nde tamamladıktan sonra, 1928'de Matematik-Fizik lisansı yapmak üzere Atatürk'ün Türkiye'ye sağladığı olanaklarla Fransa'ya gönderilmiştir. Önce Lyon Kız Lisesi'nde Fransızca öğrenmiş, daha sonra Erkek Lisesi'nde Mathématiques Supérieures ve Spéciales sınıflarını okumuştur. 1932'de Lyon Üniversitesi'nde Matematik lisansını tamamlamış, 1933-34 ders yılında da Paris Üniversitesi'nde "Diplome d'Etudes Supérieures" sertifikasını almış ve Paris Rathsanesi'nde staj görmüştür.

1933 Üniversite Reformu'yla birlikte, Prof. E.F. Freundlich ve iki yardımcısıyla İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi'nde 29 Eylül 1934'te kurulan Astronomi Enstitüsü'ne ilk Türk Doçenti olarak tayin edilmiştir. 1936'da üniversite bahçesine küçük ancak modern bir gözlemevi kurulmasında çalışmıştır. 1937'de Freundlich'in yönetiminde doktora tezini yazmıştır. Bu tez İ.Ü. Fen Fakültesi'nin kayıtlarındaki "bir numaralı" doktora tezidir. 1940'ta doçentlik tezini vermiştir. Ayrıca 1936-46 arasında İstanbul Teknik Üniversitesi'nde matematik doçenti olarak ek görev yapmıştır.

1948'de profesörlüğe yükseltilmiş ve ardından Fen Fakültesi'ni temsilen üniversite senatörü ve daha sonra 1954'te dekan seçilmiştir. Türk üniversite-

lerinin ilk kadın senatörü ve dekanı olmuştur. 1958'de Astronomi Kürsüsü'nü yönetmeye başlamış, yirmi iki yıl bölüm başkanlığı görevini yürütmüş ve 1980'de ikinci kez dekan ve bölüm başkanlığı görevlerini sürdürürken yaş sınırından emekli olmuştur. Nüzhet Gökdoğan Astronomi Bölümü'ne toplam 46 yıl hizmet etmiş, 11 doktora tezi danışmanlığı yapmış, 6 ders kitabı çevirmiş, 3 ders kitabı yazmış, 6'sı yurtdışında olmak üzere 13 bilimsel makalesi yayımlamıştır.

Nüzhet Gökdoğan, 1948'de aralarında Cahit Arf, Mustafa İnan, Nazım Terzioğlu'nun da bulunduğu bazı öğretim üeleriyle birlikte Türk Matematik Derneği'ni kurmuştur.

1954'te kurulan Türk Astronomi Derneği'nin de kurucularındandır. Yirmi yıl kadar bu derneğin başkanlık görevini üstlenmiştir.

Uluslararası Astronomi Birliği'nin Türkiye temsilcisi ve Güneş Fiziği ile

Spektroskopi komisyonlarına üye seçilmiştir.

TÜBİTAK Ulusal Gözlemevi'nin kuruluşunda Prof. Dr. Abdullah Kızılrımk'la birlikte ilk adımları atmıştır.

Üniversiteli Kadınlar Derneği'nin kurucu üyelerindedir ve çeşitli dönemlerde bu derneğin başkanlığında da bulunmuştur.

Türk Soroptimist Derneği'nin kurucularından olup uzun yıllar başkanlığını yürütmüştür.

Fransızca, İngilizce, Almanca ve Rumca'yı çok iyi bilen Prof. Dr. Nüzhet Gökdoğan, İstanbul Teknik Üniversitesi kurucularından ve eski Bayındırlık Bakanı merhum Prof. Dr. Mukbil Gökdoğan'la evli olup, İstanbul Üniversitesi Konservatuarı'ndan emekli Prof. Dr. Gönül Gökdoğan ve Cerrahpaşa Tıp Fakültesi öğretim üyesi Prof. Dr. Can Gökdoğan'ın annesidir.

Aramızdan Ayrılanlar

Prof. Dr. Nüzhet Gökdoğan'ın Ardından

Prof. F. Şenel Boydağ / Doğu Üniversitesi

Hocamız, annemiz, dert ortağımız, yol gösterenimiz Prof. Dr. Nüzhet Gökdoğan'ı kaybettik. Bu acıyı tanımlamak çok güç.

1970'li yıllar, üniversiteli olmanın heyecanını yaşıyoruz. Karşımızda değerli bir grup hoca; bunlardan biri, hafif kırılmış saçları ensesinde sınıksız topuz yapılmış, güler yüzlü ama otoriter, Türkçeyi çok iyi kullanan, dersini çok açık anlatan Prof. Dr. Nüzhet Gökdoğan. Ayvalık'tan gözlenecek olan tam güneş tutulmasına yeni öğrenciler de götürülecek. Prof. Dr. Nüzhet Gökdoğan, nadir olan bu olayın çok önemli olduğunu anlatıyor bize. Dünyanın dörtbir yanından gelen astronomların herbiriyle kendi dillerinde konuşabiliyor Prof. Gökdoğan, Rumca dahil... Doktora öğrencisi olduğum yıllarda bu yeteneğini daha da yakından izliyorum; bazı Rusça makaleleri tercüme etmemiz gerekiyor, Nüzhet Hocamın bu konuda da yardımcı olduğunu görüyorum, etkilenmemek mümkün değil!

Yabancı dillere hakimiyetinin yanı sıra, insanlarla iyi iletişim kurması, ikna kabiliyeti, bölümündeki genç araştırmacılarla birlikte, bizlere de yurtdışında çalışmalar yapma ve kendimizi geliştirmenin yollarını açıyor.

Soldan sağa: Adnan Kırıl, Kâmuran Avcıoğlu, Edibe Ballı, Fatma Esin, Nüzhet Gökdoğan, tanınmadı, Metin Hotinli.

O yıllarda bir başka kurumda, İstanbul Devlet Mühendislik Mimarlık Akademisi'nde – bugünkü Yıldız Teknik Üniversitesi – çalışmaktayım. İstanbul Üniversitesi'ne her gittiğimde, merkez binanın bahçesindeki sevimli, özenle oluşturulmuş, kitaplarla dolu, her taşında Prof. Gökdoğan'ın emeğinin olduğunu bildiğim İ.Ü. Gözlemevi insanda büyük bir araştırma yapma arzusu uyandırıyor. Kütüphanedeki tüm dergiler, olanaksızlıklara rağmen düzenli geliyor. Binanın her yeri kitaplık, öğretim üyelerinin odaları da dahil olmak üzere... İhtiyacımız olduğunda odalara girip dergi ve kitaplardan yararlanabiliyoruz... Böyle bir düzeni kurmak ve çalışanları büyük bir uyum içinde yaşatmak başlı başına beceri, Prof. Gökdoğan'ın becerisi...

Binanın içi kadar dışına da özen gösteriliyor. Gençler çok önemli Prof. Gökdoğan için, oturacakları, hoşca vakit geçirecekleri, spor yapacakları yerler olmalı. Bölümündeki elemanları spor yapmaya zorluyor, futbola meraklı bu arkadaşlara bir de futbol topu hediye ediyor.

Değerli hocamın EVLADIM sözü her an kulağımızda. Bu seslenişin içinde her türlü iyi duygu gizliydi, ruhu şad olsun.

Prof. Dr. Nüzhet Gökdoğan, SEVGİ ve BİLGİYİ her zaman bir arada yaşamış ve yaşattır. Öğrencileri onun her zaman "çalışma arkadaşı" olmuş, derslerde, sınavlarda, gezilerde, eğitim ve öğretimle ilgili sorunlarda daima genç düşünceleri öne çıkarmıştır. Cumhuriyet Türkiye'si'nin öncü bilim insanı olarak ve Büyük Atatürk'ün ülkeyi gençlere emanet ettiğinin bilinciyle öğrencilerine daima sevgi ve anlayışla yaklaşmıştır. Genç insanların heyecanlarını her zaman yüreğinde hissetmiş ve onlara ulaşmanın yollarını da çok iyi bildiği için daima büyük saygı ve hayranlık kazanmıştır. Hiçbir sorunun kavgayla çözülemeyeceğini, bugünün öğrencilerinin yarının kişilikli yetişkinleri olması için özgür düşünce içinde eğitim almaları gerektiğini savunmuş, bu ilkeyi akademik yaşam biçimi yapmış ve çalışma arkadaşlarına da aşılamıştır. Ülkemiz eşsiz bir bilim insanını yitirmiştir, ama ilkeleri tüm gökbilimciler tarafından canlı tutulacaktır.

Prof. Dr. Dursun Koçer / İstanbul Kültür Üniversitesi